

Список використаних джерел:

1. Беков Х. А. Терминология в системе дополнительного профессионального образования : словарь / Х. А. Беков, С. В. Ширококов, И. И. Кирьянов и др. – М. : ИПК госслужбы, 2001. – 107 с.
2. Бойко А. Тьютор – якісно вища педагогічна позиція і новий простір духовно-моральної взаємодії / А. Бойко // Теорія і практика навчання і виховання : зб. наук. пр. : Педагогічні науки. – Полтава, 2011. – С. 4–10.
3. Деражне Ю. Л. Тьютор в открытом обучении : учеб.-метод. пособ. / Ю. Л. Деражне. – М. : изд-во ДФГСЗН Моск. обл.-ти, 1998. – 58 с.
4. Змеев С. И. Основы андрагогики : учеб. пособ. для вузов / С. И. Змеев. – М. : Флинта : Наука, 1999. – 152 с.
5. Крылова Н. Б. Тьютор – новый тип педагога в условиях индивидуализации образования / Н. Б. Крылова // Завуч. – 2009. – № 4. – С. 61-70.
6. Шамсутдинов Р. Р. Роль тьютора в системе дистанционного обучения / Р. Р. Шамсутдинов, А. Р. Абдурахманова // Молодой ученый. – 2014. – № 4. – С. 1134-1135.
7. Щенников С. А. Открытое дистанционное образование / С. А. Щенников. – М. : Наука, 2002. – 527 с.

Казачінер О.С.

старший викладач,

КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»

ІНКЛЮЗИВНА СКЛАДОВА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Інтеграція державної освіти і викладання іноземних мов здійснюється згідно з основними принципами державної політики в галузі освіти в Україні: пріоритет освіти, рівний доступ громадян до здобуття освіти, її демократизація, гуманізація та гуманітаризація, цілісність, багатокультурність, змінний і відкритий характер системи освіти, неподільний характер навчання і виховання.

У зв'язку з зазначеним вище виникає необхідність впровадження ідей інтеграційного та особливо інклюзивного навчання в практику роботи загальноосвітніх навчальних закладів України. У свою чергу, результативність цього процесу значною мірою залежить від кваліфікації педагогічних кадрів, покликаних їх реалізувати. У практиці роботи загальноосвітніх навчальних закладів гостро постає проблема неготовності вчителів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, має місце брак професійних компетенцій учителів щодо роботи в інклюзивному середовищі, наявність психологічних бар'єрів та професійних стереотипів учителів. І в цьому ракурсі особливого значення набуває проблема розвитку інклюзивної компетентності

вчителів, зокрема іноземних мов, як складової їхньої професійної компетентності.

Необхідність розвитку інклюзивної компетентності цієї категорії вчителів зумовлена постійним зростанням кількості дітей із труднощами в навчанні (частіше інтелектуального й мовленнєвого характеру); недостатньою підготовленістю шестирічних дітей до навчання в школі, тоді як вивчення іноземної мови починається з 1 класу в усіх типах загальноосвітніх та спеціалізованих навчальних закладів; не завжди правильним та своєчасним визначенням педагогами причин неуспішності школярів тощо.

У зв'язку з цим виникає нагальна потреба у відповідній післядипломній підготовці вчителів, особливо вчителів іноземних мов, до організації процесу навчання, виховання та розвитку школярів на уроках та в позакласній роботі в умовах інклюзії.

Проблему професійної підготовки вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти досліджували В. Болотов, В. Бондар, М. Красовицький, А. Кузьмінський, Ю. Кулюткін, М. Кухарева, Н. Лісова, В. Маслов, В. Онушкін, Л. Покроева, В. Сериков, І. Сігов, О. Смірнова, В. Стрельников, О. Тонконога, П. Худоминський, Т. Шамова, Я. Щевчук та ін. Питання підготовки вчителя іноземної мови у системі післядипломної освіти студіювали О. Вернигора, Д. Євгененко, Ю. Запорожцева, І. Зимня, Г. Китайгородська, О. Коваленко, Н. Лунченко, К. Махмурян, В. Мошкова, О. Наумець, Л. Паламар, Н. Потелло, О. Рябоконт, А. Седеревічене, Л. Сігаєва, Л. Ткаченко, А. Ходорчук, Л. Цвях та ін.

Проблема формування інклюзивної компетентності педагогів та осіб, які працюють з дітьми з особливостями психофізичного розвитку, була предметом наукових пошуків С. Альохіної, Л. Антонюк [1], Ю. Бойчука [2; 3], І. Романовської, Н. Тамарської, Л. Фальковської, І. Хафізулліної [4], М. Черняєвої, Г. Шайдулліної та ін. Ученими було здебільшого розглянуто питання розвитку інклюзивної компетентності майбутніх педагогів у системі професійної підготовки. Наукових праць, присвячених проблемі розвитку інклюзивної компетентності вчителів, а тим більше конкретних предметів, зокрема іноземних мов, у системі підвищення кваліфікації на сьогодні обмаль. Проте в таких роботах на сьогодні існує нагальна потреба, і цей аспект професійної підготовки вчителів, особливо іноземних мов, потребує пошуків розв'язання. Це зумовлено тим, що навчальний предмет «Іноземна мова» є єдиним, який учні вивчають у штучно створених умовах, коли мовне середовище існує лише на уроках та в позакласній і позаурочній діяльності з іноземної мови. Як свідчить наш власний досвід педагогічної діяльності, іноземна мова посідає одне з перших місць серед найбільш цікавих, проте й найбільш складних для вивчення учнями. Таким чином, сказане вище вимагає внесення змін до змісту підвищення кваліфікації вчителів іноземних мов.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз змісту тем, що містять інклюзивну складову, в системі післядипломної освіти

Зміст теми «Інклюзивна освіта: проблеми та перспективи»	Зміст теми «Інклюзивна освіта: проблеми та перспективи навчання іноземної мови дітей з особливими освітніми потребами»
Спільні складові	
Зміст поняття «інклюзивна освіта» та супутніх понять: сегрегація, інтеграція, ексклюзія, сепарація, мейнстрімінг тощо	
Мета, завдання і принципи інклюзивного навчання. Переваги та проблеми під час його упровадження в систему роботи загальноосвітніх навчальних закладів	
Нормативно-правове забезпечення упровадження інклюзивного навчання в навчальні заклади України	
Діагностика обізнаності та готовності педагогів працювати в умовах інклюзії	
Ознайомлення з різними категоріями дітей, які мають особливі освітні потреби	
Розбіжності	
Перегляд відеозапису щодо діяльності Харківської ЗОШ I-III ступенів № 124, яка має статус інклюзивного навчального закладу	висвітлення особливостей планування і проведення уроку іноземної мови на засадах інклюзії (за рахунок об'єднання з рекомендаціями щодо навчання різних категорій дітей з особливими освітніми потребами), аналіз відеозаписів фрагментів уроків з цього предмету в інклюзивних класах
Відсутність інформації	інформація про особливості контролю та оцінювання навчальних досягнень з іноземної мови дітей з особливими освітніми потребами (за рахунок об'єднання з рекомендаціями щодо навчання різних категорій дітей з особливими освітніми потребами та відомостями про нормативно-правове забезпечення)
Відсутність інформації	коротка інформація про інклюзивні практики, які вчитель може використовувати під час навчання іноземної мови в загальноосвітньому навчальному закладі

Джерело: розроблено автором

Таким чином, мета тез полягає у висвітленні змісту інклюзивної складової післядипломної освіти вчителів іноземних мов.

Під час навчання на курсах підвищення кваліфікації вчителів іноземних мов КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» слухачам представляється тема «Інклюзивна освіта: проблеми та перспективи навчання іноземної мови дітей з особливими освітніми потребами». Зміст цієї теми, порівняно з такою, що читається слухачам усіх категорій (зокрема вчителям філологічних дисциплін у цілому) – «Інклюзивна освіта: проблеми та перспективи», – є дещо видозміненим (табл. 1).

Крім того, слід зазначити, що під час вивчення слухачами теми «Науково-методичні засади навчання іноземних мов на різних вікових етапах», яка є невід'ємною складовою післядипломної освіти вчителів іноземних мов, окремим аспектом є розкриття змісту наступності дошкільної та початкової освіти в організації інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами.

Таким чином, наприкінці тез можна дійти висновку про те, що на сьогодні започатковано впровадження інклюзивної складової післядипломної освіти вчителів, зокрема іноземних мов. Було здійснено порівняння змісту теми «Інклюзивна освіта: проблеми та перспективи», яка читається всім категоріям слухачів курсів підвищення кваліфікації (зокрема вчителям філологічних дисциплін) і теми «Інклюзивна освіта: проблеми та перспективи навчання іноземної мови дітей з особливими освітніми потребами». Порівняльний аналіз свідчить про те, що зміст останньої теми є більш широким, практико зорієнтованим та спрямованим на окрему категорію вчителів. Розширення змісту теми відбувається за рахунок об'єднання з рекомендаціями щодо навчання різних категорій дітей з особливими освітніми потребами та відомостями про нормативно-правове забезпечення організації інклюзивного навчання.

Список використаних джерел:

1. Антонюк Л. Формування готовності педагогічних кадрів до роботи з дітьми з особливими потребами в умовах інклюзивного навчання / Л. Антонюк // Нова пед. думка. – 2010. – № 1. – С. 121-123.
2. Бойчук Ю. Д. Інклюзивна компетентність майбутнього вчителя основ здоров'я [Текст]: монографія / Ю. Д. Бойчук, О. С. Бородіна, О. М. Микитюк; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2015. – 140 с.
3. Кучерук О. С. Професійні вимоги до вчителя загальноосвітнього навчального закладу в умовах інклюзивного навчання / О. С. Кучерук, Ю. Д. Бойчук // Постметодика. – 2012. – № 2. – С. 42-44.
4. Хафизуллина И. Н. Формирование инклюзивной компетентности будущих учителей в процессе профессиональной подготовки: автореф. дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / И. Н. Хафизуллина. – Астрахань, 2008. – 46 с.